

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์เพลงเซ็ดหุ่นกระบอกร โดยใช้บทหุ่นกระบอกรเรื่องพระอภัยมณี ตอนหนีนางผีเสื้อสมุทร เป็นกรณีศึกษา โดยบันทึกข้อมูลที่ได้ในรูปแบบโน้ตตัวเลข เพื่อวิเคราะห์ในหัวข้อลักษณะการดำเนินทำนองเพลงเซ็ดหุ่นกระบอกรทั้งทางร้อง และทางบรรเลง ความสัมพันธ์ของทางทั้งสองในเรื่อง ทำนอง เสียงตก ระดับเสียง วิธีการบรรเลง เม็ดพราย สำนวนที่ใช้ในเพลง จังหวะ และความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อเรื่องกับเพลงเซ็ดหุ่นกระบอกร เพื่อจะได้ทราบที่มาของเพลง แนวทางในการดำเนินทำนอง และความสัมพันธ์ของทางร้องกับทางบรรเลง ทั้งยังเป็นเอกสารที่จะได้ใช้ค้นคว้าข้อมูลเรื่องเพลงเซ็ดหุ่นกระบอกร เพื่อการอนุรักษ์ และสืบทอดเพลงเซ็ดหุ่นต่อไป

สรุป และอภิปรายผลจากการศึกษาค้นคว้า

จากศึกษาในเรื่องบริบทเกี่ยวกับมหรสพหุ่น โดยการศึกษาจากเอกสาร และตำราสามารถสรุปผลจากการศึกษาได้ ดังนี้

1. เกี่ยวกับเรื่องประวัติการแสดงหุ่นในประเทศไทยนั้น สามารถจะสืบค้นได้จากหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ วรรณคดี หมายรับสั่ง จดหมายเหตุ พงศาวดาร ราชกิจจานุเบกษา รวมทั้งจดหมายเหตุ ทำให้ทราบว่าการเล่นมหรสพหุ่นนั้นเริ่มมีตั้งแต่สมัยอยุธยา

2. การแสดงมหรสพหุ่นที่พบในประเทศไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ หุ่นหลวงหรือหุ่นใหญ่ หุ่นเล็กหรือหุ่นวงหน้า หุ่นละครเล็ก และหุ่นกระบอกร

3. การแสดงหุ่นกระบอกรในประเทศไทยปรากฏหลักฐานครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีที่มาจากจังหวัดสุโขทัยเป็นแห่งแรก โดยบุคคลชื่อ "นายเหม่ง" ซึ่งได้รับแนวคิดการแสดงมาจากการแสดงหุ่นของชาวจีนไหหลำ และผู้ที่นำหุ่นกระบอกรมาเผยแพร่ในกรุงเทพมหานคร คือ หม่อมราชวงศ์เกาะพยัคฆเสนา ทำให้เกิดคณะหุ่นกระบอกรขึ้นในเขตกรุงเทพฯ ฯ และปริมนทลอีกหลายคณะ

4. การบรรเลงเพลงเชิดหุ่นกระบอก ควรจะได้รับแบบอย่างมาจากการแสดงหุ่นของชาวจีนไหหลำ

5. เรื่องที่นิยมนำมาแสดงหุ่นกระบอกมากที่สุด ได้แก่ เรื่องพระอภัยมณี เนื่องจากเนื้อเรื่องนั้นมีคุณค่า คือ เนื้อเรื่องมีความสัมพันธ์กันในลักษณะลูกโซ่ น่าติดตาม และสะท้อนให้เห็นความจริงในการดำเนินชีวิต

เกี่ยวกับการดำเนินทำนองของเพลงเชิดหุ่นกระบอก สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการดำเนินทำนองทางร้องในเพลงเชิดหุ่นกระบอก พบว่าการสร้างทำนองทางร้องเพลงเชิดหุ่นกระบอกนั้น มีรูปแบบมาจากการอ่านทำนองเสนาะ และจากการนำทำนองบางส่วนของเพลงสังขาร และเพลงธรณีร้องไห้มาประดิษฐ์ทำนอง โดยใช้กลุ่มเสียง ม ฟ ซ X ท ด โดยใช้เสียงต่ำสุดคือ เสียงที่ต่ำ และเสียงสูงสุด คือเสียงเรสูง

2. รูปแบบการดำเนินทำนองทางบรรเลงในเพลงเชิดหุ่นกระบอก พบว่าการสร้างทำนองทางบรรเลงเกิดขึ้นจากการใช้ทำนองทางร้องเป็นหลักในการสร้างทำนอง โดยยึดเสียงตก ซึ่งวิธีการบรรเลงใช้วิธีการดันเพื่อให้เกิดความกลมกลืนกับทางร้อง โดยใช้กลุ่มเสียง ม ฟ ซ X ท ด เช่นเดียวกับทางร้อง โดยใช้เสียงต่ำสุดคือ เสียงโด และเสียงสูงสุดคือเสียงเรสูง ทั้งยังมีการนำสำนวนจากเพลงแขกมอญสองชั้นบางสำนวนมาใช้ในการดำเนินทำนองบางช่วง

3. ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างทางร้องและทางบรรเลง พบว่าทางบรรเลงมีการยึดเสียงตกของทางร้องเป็นหลักในการดำเนินทำนองซึ่งจากผลการเปรียบเทียบทำนองทั้งสองพบว่ามิเสียงตกเสียงเดียวกันเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งของวรรคเพลงทั้งหมด

4. ระดับเสียงที่ใช้ในการบรรเลงเพลงเชิดหุ่นกระบอก ในการดำเนินทำนองทางร้องใช้ระดับเสียงกลาง และการดำเนินทำนองสำหรับวงปี่พาทย์ใช้เสียงใน

5. ในส่วนวิธีการบรรเลงสำหรับทางร้อง พบว่าสามารถที่จะร้องสอดแทรกทางร้องซึ่งเรียกว่า "ทางหุ่น" ได้ในระหว่างการดำเนินทำนองทางร้องซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และดุลยพินิจของผู้ขับร้อง และจากการวิจัยนี้พบว่ามีอยู่ 4 ทำนอง

6. วิธีการลงจบในการดำเนินทำนองเพลงเซ็ดหุ่นกระบอกรวม 3 วิธี คือ การลงจบเพื่อเจรจา หรือ บรรเลงเพลงอื่น เช่น เพลงรำย สามารถลงได้ 2 เสียง คือ เสียงโตะ และเสียงซอล การลงจบเพื่อบรรเลงเพลงเซ็ด เสมอ ลา รัว จบด้วยเสียงโตะ และการลงจบเพื่อบรรเลงเพลงโอดแบบสั้น และโอดแบบยาว จบด้วยเสียงซอล

7. ส่วนที่ใช้ในการบรรเลงเพลงเซ็ดหุ่นกระบอกในส่วนของทางร้อง พบว่ามีการใช้เสียงโตะสูง ในการขึ้นต้นวรรคทุกครั้ง และคำสุดท้ายของวรรคลำดับ กับคำที่ 3 ของวรรครับจะต้องร้องด้วยเสียงเดียวกัน กับทั้งในระหว่างการร้องยังใช้วิธีการลักจังหวะ และการหยุดเว้นจังหวะให้ว่าง แล้วสวมร้อง เข้าใหม่ ในส่วนทางบรรเลงพบว่าผู้บรรเลงซอลจะต้องมีไหวพริบ ประสพการณ์และได้สัมผัสการร้อง เพลงหุ่นมาก่อน การดำเนินทำนองใช้วิธีการสัดันไปตามทำนองทางร้อง มีการลักจังหวะ การใช้สำนวน ซ้ำบ้างหลายครั้ง มีการใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่นการพรมปิด พรมจาก พรมสายเปล่า และการสิ้วคันชัก

8. เครื่องจังหวะที่ใช้ในประกอบการบรรเลงเพลงเซ็ดหุ่นกระบอก ได้แก่ ฉิ่ง กลองต็อก และ ต่ำ

9. การแสดงหุ่นกระบอกในปัจจุบันพบว่าการบรรจเพลงเซ็ดหุ่นกระบอกน้อยลง เมื่อเปรียบเทียบกับสมัยโบราณ เนื่องจากลักษณะของเพลงมีทำนองค่อนข้างช้า ว่างเวง ในปัจจุบันมักจะมุ่งนำเสนอความตลกขบขันเป็นจุดขาย กอปรกับผู้ที่มีความเข้าใจ แตกฉานในเรื่องการร้อง และบรรเลงเพลงเซ็ดหุ่นกระบอกมีจำนวนน้อยลง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา และวิเคราะห์เพลงเซ็ดหุ่นกระบอก ตามแนวทางต่าง ๆ พบว่านอกจากสิ่งที่ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาแล้ว ยังมีประโยชน์อันควรแก่การศึกษาในแง่มุมอื่น ๆ อีก ดังนี้คือ

1. ศึกษาเปรียบเทียบการแสดงหุ่นกระบอกไทยกับการการแสดงหุ่นกระบอกจีน เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ ที่มา และการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมทั้งสองประเทศ

2. ศึกษาวิธีการดำเนินทำนองเพลงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเพลงเซ็ดหุ่นกระบอก ตัวอย่างเช่น เพลงแอ่วเกล้าซอ เป็นต้น

3. ศึกษาเรื่องปัจจัยอันส่งผลให้การแสดง ๆ ของไทยไม่เป็นที่นิยมเท่าที่ควรในสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไข อันจักส่งผลให้มีการอนุรักษ์ สร้างสรรค์ และพัฒนาเป็นความเจริญก้าวหน้าในการศึกษาด้านดุริยางค์ไทยต่อไปในภายหน้า